

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 16/2006 vp

Hallituksen esitys Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Ulkoasiainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä kesäkuuta 2006 lähettäessään hallituksen esityksen Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 67/2006 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi ulkoasiainvaliokuntaan samalla määrännyt, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava asiasta lausunto ulkoasiainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ulkoasiainneuvos Ora Meres-Wuori, ulkoasiainministeriö
- hallitusneuvos Pekka Järvinen, sosiaali- ja terveysministeriö.

Viitetieto

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on 16.3.2006 antanut lausunnon Euroopan unionin perustuslakisopimusta koskevan valtioneuvoston selonteon johdosta (StVL 5/2006 vp).

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Roomassa lokakuussa 2004 tehdyn sopimuksen Euroopan perustuslaista ja sen voimaansaattamislain. Sopimukseen liittyy 36 pöytäkirjaa, kaksi liitettä sekä päätösasiakirja ja 30 julistusta. Liitteet ja pöytäkirjat ovat erottamaton osa sopimusta.

Sopimus Euroopan perustuslaista on Euroopan unionin jäsenvaltioiden välinen kansainvälinen sopimus. Uusi yhtenäinen perustuslakisopimus korvaa eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta voimassa olevat sopimukset, joihin Euroopan unioni perustuu. Uuteen sopimukseen perustuva

Euroopan unioni on oikeudellisesti ja poliittisesti olemassa olevan Euroopan unionin seuraaja. Sopimuksella yhdistetään Euroopan yhteisö ja Euroopan unionista tehdyllä sopimuksella perustettu unioni yhdeksi, yhtenäiseksi oikeushenkilöksi. Kokonaisuudistuksen keskeisiä tavoitteita ovat perussopimusten selkeyttäminen ja yksinkertaistaminen, unionin toiminnan tehostaminen ja unionin tuominen lähemmäksi kansalaisia.

Kokonaisuudistuksella pyritään saattamaan unionin toimielinjärjestelmä ajan tasalle ja kehittämään unionin toimintakykyä, avoimuutta

ja kansanvaltaisuutta. Perustuslakisopimuksella korvataan nykyinen jäsenvaltioiden painotettuihin ääniin perustuva neuvoston määräenemmistöpäätöksenteon järjestelmä niin sanotulla kaksoisenemmistöön perustuvalla järjestelmällä. Perustuslakisopimuksella vahvistetaan unionin annetun toimivallan periaatetta: toimivalta, jota perustuslaissa ei ole annettu unionille, kuuluu jäsenvaltioille. Unionin toimivaltaa täsmennetään ja selkeytetään muutoinkin. Unionin toimivallan alaa muutetaan lisäämällä siihen joitakin uusia politiikka-aloja ja kehittämällä edelleen nykyisiä toimivaltuuksia.

Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Lailla kumotaan Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä annettu laki, Amsterdamin ja Nizzan sopimusten voimaansaattamislait sekä vuoden 2003 laajentumissopimuksen voimaansaattamislaki. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti Euroopan perustuslaista tehdyn sopimuksen kanssa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on käsitellyt perustuslaista tehdyn sopimuksen omaan toimialaansa kuuluvilta osin valtioneuvoston Euroopan unionin perustuslakisopimuksesta antaman selonteon yhteydessä. Valiokunta antoi selonteon johdosta lausuntonsa ulkoasiainvaliokunnalle (StVL 5/2006 vp). Sosiaali- ja terveysvaliokunnan toimialan kannalta keskeiset asiat ovat hallituksen esityksessä asiallisesti samansisältöisinä kuin valtioneuvoston selonteossa.

Selonteon johdosta antamassaan lausunnossa valiokunta suhtautui myönteisesti sopimukseen sisältyvään uudistukseen, joka merkitsee liikkuvien työntekijöiden sosiaaliturvaa koskevan lainsäädännön muuttumista jatkossa määräenemmistöllä säädettäväksi (artikla III—136). Yksimielisyysvaatimuksesta luopumisen johdosta artiklaan lisättiin menettely, jolla yksittäinen jäsenmaa käytännössä voi estää säädösmuutoksen, jos lakiesitys voi vaikuttaa maan sosiaaliturvajärjestelmän perusteisiin taikka sen rahoituksen tasapainoon. Tällöin asia voidaan viedä Eurooppa-neuvostoon, jossa päätös tehdään yhteisymmärryksessä. Suojamekanismilla voi olla merkitystä erityisesti asumisperusteisen sosiaaliturvajärjestelmämme kannalta.

Myös kansanterveyttä koskeviin määräyksiin tulleet oikeusperustan laajennukset ovat Suomen kannalta myönteisiä (artikla III—278).

Suomen ajaman linjan mukaisesti lääkkeistä, lääkinnällisistä laitteista, rajatylittävien vakavien terveysuhkien valvonnasta sekä alkoholin ja tupakan väärinkäyttöä ehkäisevistä toimenpiteistä voidaan jatkossa säätää eurooppalailla tai puitelailla kansanterveysperustaisesti. Laajennettu toimivalta ei kuitenkaan merkitse lainsäädännön yhtenäistämistä.

Peruslähdekohtana sopimuksessa säilyy se, että sosiaaliturvajärjestelmän perusperiaatteiden määrittäminen kuuluu kansalliseen toimivaltaan. Tästä lähtökohdasta valiokunta suhtautuu edelleen varauksellisesti sosiaalipolitiikkaa koskeviin artikloihin lisättyyn komission oikeuteen tehdä aloitteita, joilla on tarkoitus avointa koordinaatiomenetelmää muistuttavilla menettelyillä käyttää unionin toimivaltaa vahvistamalla suuntaviivoja ja indikaattoreita, järjestämällä tietojen vaihtoa parhaista käytännöistä sekä valmistelemalla säännöllistä seurantaa ja arviointia (artikla III—213). Aloiteoikeus koskee myös sosiaaliturvaa.

Valiokunta toistaa edelleen myös varauksellisuutensa sen suhteen, missä määrin kansanterveysartiklaan tehdyillä täsmennyksillä (artiklan 7 kohta) voidaan tosiasiallisesti suojata verorahoitteista terveyspalvelujärjestelmäämme unionin toimivallalta. Täsmennyksen mukaan jatkossa jäsenvaltioiden velvollisuudet terveyspolitiikan määrittelyssä sekä terveyspalvelujen ja sai-

raanhoidon järjestämisessä ja tarjoamisessa tulee ottaa huomioon kaikessa unionin toiminnassa, ei ainoastaan kansanterveyden alalla. Lisäksi artikkelissa vielä todetaan, että terveyspalveluiden ja sairaanhoidon hallinnointi sekä niihin osoitettujen määrärahojen kohdentaminen kuuluvat jäsenvaltioiden tehtäviin. Kansallinen toimivalta on kuitenkin artikkelissa määritelty suppeasti, esimerkiksi palveluiden rahoitusta artikkelissa ei ole mainittu. Lisäksi artiklan määräykset ovat alisteisia liikkumisvapautta koskeville artikloille. Samoin valiokunta suhtautuu edelleen varauksellisesti siihen, ovatko yhteistä kauppapolitiikkaa koskeviin artikloihin tehdyt muutokset (artikla III—315) riittäviä kansallisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamisen kannalta. Artiklaan lisätty yksimielisyysvaatimus tilanteissa, joissa sopimus voi vakavasti haitata palvelujen järjestämistä jäsenvaltiossa, on turvalauseke, jonka käyttökynnys on arvioitu äärimmäisen korkeaksi.

Kokonaisuudessaan valiokunta pitää uutta perustuslakisopimusta aiempiin perustamissopimuksiin verrattuna kuitenkin selkeästi parempana kokonaisuutena. Perusoikeuskirjan sisällyttäminen osaksi perustuslakia sekä sosiaalisen suo-

jelun takaamisen ja syrjäytymisen torjumisen nostaminen horisontaalisesti noudatettaviksi periaatteiksi toteutettaessa unionin politiikkaa avaavat mahdollisuuksia nostaa sosiaaliset kysymykset aivan uudella tavalla unionin asialistalle. Selonteosta antamassaan lausunnossa valiokunta katsoi perustuslakisopimuksen myönteisen vahvuuden olevan siinä, että sillä tosiasiallisesti voidaan vahvistaa sosiaalisen Euroopan arvopohjaa.

Edellä olevan perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta viitaten muilta osin selonteosta antamaansa lausuntoon toteaa, että hallituksen esitys Euroopan unionin perustuslaista tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta on valiokunnan toimialaan kuuluvilta osin hyväksyttävissä.

Lausunto

Lausuntonaan sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää,

että ulkoasiainvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 26 päivänä syyskuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Valto Koski /sd
jäs. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Riikka Moilanen-Savolainen /kesk
Aila Paloniemi /kesk
Juha Rehula /kesk

Paula Risikko /kok
Arto Seppälä /sd
Osmo Soininvaara /vihr
Raija Vahasalo /kok
Erkki Virtanen /vas
Tuula Väättäinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.